

Motion till riksdagen 2020/21:1304

av **Jonas Sjöstedt m.fl. (V)**

Afrikas horn

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2 Inledning.....	4
3 Afrikas horn.....	5
4 Etiopien.....	7
4.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet	8
4.2 Rättssystemet	10
4.3 Dammen.....	10
4.4 Situationen för kvinnor och barn	11
4.5 Fackliga rättigheter	12
4.6 Sveriges relation	12
5 Somalia.....	13
5.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet	13
5.2 Ökat självstyre för Somaliland	15
5.3 Rättssystemet	15
5.4 Flyktingsituationen	16
5.5 Situationen för kvinnor och barn	16
5.6 Fackliga rättigheter	17
5.7 Sveriges relation	18
6 Eritrea	18
6.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet	19
6.2 Dawit Isaak	20
6.3 Rättssystemet	20
6.4 Flyktingsituationen	21
6.5 Situationen för kvinnor och barn	21

6.6 Fackliga rättigheter	22
6.7 Sveriges relation	22
7 Djibouti.....	22
7.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet	23
7.2 Situationen för kvinnor	24
7.3 Fackliga rättigheter	24
7.4 Sveriges relation	25

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett ökat politiskt och ekonomiskt självbestämmande ska vara en av de centrala utgångspunkterna för Sveriges utvecklingssamarbete med Afrikas horn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN verka för att fler personer som bryter mot de mänskliga rättigheterna ställs inför rätta för sina handlingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska såväl som enskilt land som inom EU och FN stärka det politiska och ekonomiska stödet till kvinnorörelsen på Afrikas horn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör, inom ramen för sitt utvecklingssamarbete, stärka såväl det politiska som det ekonomiska stödet till hbtq-rörelsens arbete på Afrikas horn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN alltid lyfta fram situationen för personer med funktionsnedsättning i sina bilaterala relationer med länderna på Afrikas horn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN verka för att stärka de fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer på Afrikas horn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska såväl som enskilt land som inom EU och FN verka för en human migrationspolitik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN medverka till att den etiopiska regeringen respekterar alla människors mänskliga rättigheter oavsett folkgrupp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör, i EU och FN samt i dialog med AU, stödja förhandlingar med målsättningen att uppnå långsiktiga och hållbara villkor kring användandet av Gerd-dammen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt bör uppmärksamma de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Etiopien såväl i sina bilaterala kontakter med regimen som i FN och EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN verka för att Somalia upphör med att avrätta fångar och döma människor till döden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN verka för att Somalia även på federal nivå antar en ny sexualbrottslagstiftning, motsvarande sexualbrottslagstiftningen i

- Puntland och Somaliland, med en tydlig 18-årsgräns för barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN betona vikten av att Somalias kvinnor inkluderas i freds- och försoningsarbetet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN verka för att alla politiska fångar i Eritrea frigges, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en undersökningskommission med uppdrag att sammanställa de olika insatser som gjorts för Dawit Isaak och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN verka för att Eritrea följer landets konstitution på alla nivåer av rättsväsendet samt avskaffar specialdomstolarna, vars verksamhet strider mot de mänskliga rättigheterna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU och FN understödja en demokratisk utveckling, förstärka respekten för mänskliga rättigheter och medverka till uppkomsten av ett rättssamhälle i Eritrea, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör såväl som enskilt land som inom EU verka för minskad militarisering av Afrikas horn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2 Inledning

Afrika är en kontinent i snabb förändring men utvecklingen och den ekonomiska tillväxten är långt ifrån entydig. I Afrika bor det ungefär 1 miljard människor i över 50 länder och varje land har sin egen historia och sin egen unika situation. En erfarenhet som dock präglar hela kontinenten är den koloniala historien. Den s.k. kapplöpningen om Afrika, då imperialistiska europeiska länder stred om att kolonisera Afrika, ligger exempelvis till grund för de landsgränser som fortfarande existerar.

Den dåtida kolonialismen har i dag på många sätt ersatts av en nykolonialism. Afrika är fortfarande världens rikaste kontinent när det gäller naturrikedomar samtidigt som människorna som lever här tillhör de fattigaste i världen. Orsaken till detta är att makten och kontrollen över naturresurserna fortfarande finns utanför Afrikas gränser. Stormakter och internationella företag blandar sig fortfarande i de afrikanska ländernas affärer och det har pågått ända sedan kolonialismen officiellt försvann. Det är dock inte enbart de tidigare kolonialstaterna som har ekonomiska intressen på kontinenten. Kina spelar exempelvis en nyckelroll i utvecklingen som Afrikas största handelspartner och långivare. Att länderna inte kontrollerar sina egna tillgångar försvårar den demokratiska utvecklingen.

I Amnesty Internationals årsrapport 2019 – Fokus på Afrika, går organisationen igenom människorättsutvecklingen i 35 länder i Afrika söder om Sahara. I rapporten konstateras det att några av världens mest fruktansvärda konflikter fortfarande pågår på

kontinenten och att både stater, säkerhetsstyrkor och väpnade rebellgrupper begår grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Under 2019 genomfördes en mängd demonstrationer mot våld och statligt förtryck och för ökade fri- och rättigheter. Många människor som kämpade för ökad demokrati kände sig svikna av sina regeringar. I några länder ledde demonstrationerna till att stora förändringar på människorättsområdet genomfördes, medan demonstranter i andra länder enbart bemöttes med våld och brutalitet.

3 Afrikas horn

I den här motionen fördjupar vi oss i de länder som ligger på Afrikas horn. Afrikas horn är en triangelformad halvö i Östafrika som sticker ut i Indiska oceanen längs sydkusten av Adenviken. De länder som räknas dit är Etiopien, Eritrea, Somalia och Djibouti.

Afrikas horn är på många sätt drabbat av den koloniala historien, auktoritära våldsamma politiska styren, utdragna krig och svältkatastrofer orsakade av extrem torka. Trots vissa demokratiska ljusglimtar pågår det brott mot de mänskliga rättigheterna i samtliga länder. Krig och konflikter har även bidragit till att regeringarna inte klarar av att tillgodose befolkningens behov av hälso- och sjukvård, utbildning, bostäder eller en rimlig levnadsnivå. En klar majoritet av människorna på Afrikas horn lever i fattigdom. Arbetslösheten i samtliga länder är stor och utbildningsnivån på sina håll mycket låg. Bristen på sjukvård skapar stor oro bland befolkningen och den oron har ökat kraftigt i och med coronapandemin.

Yttrandefriheten är mycket begränsad, och våld, hot och mord på journalister, bloggare, oppositionella och människorättsaktivister förekommer. I Reportrar utan gränser sammanställning av pressfrihetsindex 2020, som rankar 180 länder och regioner utifrån situationen för pressfrihet och frihet för journalister, placerades Eritrea, Djibouti och Somalia i den sämsta kategorin.

När oberoende och oppositionell media stängs ner eller tvingas till självcensur blir tillgången till information på nätet allt viktigare. I flera länder har nedstängning av internet eller begränsningar av sociala medier varit ett vanligt vapen mot informations-spridning, särskilt i samband med oroligheter eller politiska val.

Rättssäkerheten för befolkningen på Afrikas horn är mycket dålig och tilltron till rättssystemet är låg. Trots att insynen är begränsad finns det flera rapporter om godtyckliga arresteringar, långa fängelsevistelser utan rättegång och utomrättsliga avrättningar. På den afrikanska kontinenten är det 18 länder som använder sig av dödsstraffet. Antalet utfärdade dödsstraff steg med 53 procent från minst 212 år 2018 till minst 325 under 2019. Somalia tillhör ett av de fyra länder som utförde flest avrättningar under 2019. Enligt Amnestys årliga sammanställning dömdes minst 24 personer till döden under 2019 och minst 12 dödsstraff verkställdes i landet.

För Vänsterpartiet är demokrati och mänskliga rättigheter inte förhandlingsbara. Vi försvarar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna där bl.a. mötesfrihet, organisationsfrihet, religionsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val framhålls som nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg och förbättrade levnadsvillkor. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård, omsorg och kultur är nödvändig för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle. När alla människor på allvar har möjlighet att bestämma över sina egna liv kan verklig demokrati uppnås.

Att länderna i Afrika saknar makt över sina egna samhällen, sina naturtillgångar och sin framtid är sannolikt det största hindret för en positiv utveckling. Det finns många exempel på hur försök till fattigdomsbekämpning har slagits sönder av omvärldens krav, multinationella företags plundring eller orättvisa handelsregler. För att en demokratisk utveckling ska vara möjlig måste den afrikanska befolkningen tillåtas att formulera sina egna mål och visioner. Ett ökat politiskt och ekonomiskt självbestämmande ska därför vara en av de centrala utgångspunkterna för Sveriges utvecklingsamarbete med Afrikas horn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En annan orsak till att våldet och de väpnade konflikterna fortsätter är att brotten mot de mänskliga rättigheterna aldrig utreds ordentligt och att ingen behöver stå till svars för de grova övergrepp som begås. Trots att det har skett rättsliga framsteg i vissa länder är det fortfarande mycket svårt för offer att få upprättelse. För att stärka rättsväsendet på Afrikas horn, och i förlängningen minska våldet, bör Sverige som enskilt land, såväl som inom EU och FN, verka för att fler personer som bryter mot de mänskliga rättigheterna ställs inför rätta för sina handlingar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Diskriminering och marginalisering p.g.a. kön är fortfarande mycket vanligt förekommande, likaså mäns våld mot kvinnor och flickor. Trots att ansträngningar görs på flera håll för att skydda kvinnor och flickor så är förekomsten av våldtäkt och andra sexuella övergrepp utbredd. Mörkertalet är troligtvis mycket stort eftersom stigmat för offret ofta leder till ytterligare utsatthet. I länderna på Afrikas horn är kvinnlig könsstympning fortfarande vanligt förekommande. Trots att en viss tillbakagång kan ses och medvetenheten om vikten av att förhindra kvinnlig könsstympning ökar hos både befolkningen och myndigheter i länderna går utvecklingen alldeles för långsamt. Hälso- och sjukvårdssystemen är generellt svaga och coronapandemin har gjort situationen än värre. Kvinnor och barn är de som drabbas svårast.

Om Afrika ska kunna ta sig an sina utmaningar har man inte råd att exkludera kontinentens kvinnor från politik och ekonomi. Sexuellt våld, tvångsgifte, kvinnlig könsstympning, ojämlig fördelning av resurser mellan män och kvinnor, mäns våld mot kvinnor samt den höga andelen flickor som utestängs från utbildning skapar avgörande hinder för all form av samhälls utveckling i Afrika. I motionen En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (2018/19:757) går det att läsa mer om Vänsterpartiets feministiska utvecklingspolitik.

Varje strategi för utveckling och fattigdomsbekämpning som vill vara framgångsrik måste därför inkludera ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Sverige ska därför som enskilt land, såväl som inom EU och FN, stärka det politiska såväl som det ekonomiska stödet till kvinnorörelsen på Afrikas horn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Även våld och trakasserier mot hbtq-personer är vanligt. Enligt rapporten State-Sponsored Homophobia 2019 sammanställd av organisationen The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) är homosexualitet lagligt i 21 av Afrikas 54 länder. Att det inte finns ett förbud betyder dock inte att situationen för hbtq-personer är säker eller att det finns några rättigheter för gruppen. På Afrikas horn är homosexualitet förbjudet i samtliga länder. Somalia är ett av sex länder i världen där hbtq-personer kan dömas till döden. I Etiopien kan brottet ge upp till tre års fängelse men ingen verkar ha blivit dömd till det. Andra lagar som gör det olagligt att inneha och sprida ”grovt oanständigt material” används dock för att trakassera och

blockera hbtq-organisationers webbplatser. Sverige bör även ta en ledande roll i arbetet med att stötta de modiga afrikanska hbtq-personer som kämpar för sina mänskliga rättigheter. Sverige bör, inom ramen för sitt utvecklingsamarbete, stärka det politiska såväl som det ekonomiska stödet till hbtq-rörelsens arbete på Afrikas horn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Situationen för personer med funktionsnedsättning skiljer sig lite mellan länderna på Afrikas horn men gruppen utsätts ofta för diskriminering grundad i stigmatisering och nedvärderande attityder. I Somalia förekommer det att kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för våldtäkt och tvångsäktenskap. Tvångsvård av personer med psykisk eller kognitiv funktionsnedsättning är vanligt förekommande och förhållandena på sådana vårdinrättningar är mycket bristfälliga vad gäller både fysisk miljö och behandlingsmetoder. Det är ytterst viktigt att personer med funktionsnedsättning inte glöms bort i Sveriges utrikespolitiska arbete. Sverige bör därför som enskilt land, såväl som inom EU och FN, alltid lyfta situationen för personer med funktionsnedsättning i sina bilaterala relationer med länderna på Afrikas horn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Arbetsituationen för människorna på Afrikas horn måste förbättras. Centralt för arbetet med att stärka respekten för de fackliga rättigheterna är att stödja de löntagare som, ofta under svåra förhållanden, organiserar sig för sina intressen och för förändring. Sverige bör som enskilt land, såväl som inom EU och FN, verka för att stärka de fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer på Afrikas horn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Långvariga konflikter, tillsammans med återkommande humanitära kriser och ihållande kränkningar av de mänskliga rättigheterna, har tvingat hundratusentals människor att fly sina hem på jakt efter skydd. Många är flyktingar i sitt eget land eller flyr till något av grannländerna. Människor på flykt är en mycket utsatt grupp. Risken för våld, övergrepp och människohandel är överhängande i de flyktingläger som finns på Afrikas horn. Som i alla kris- och krigsdrabbade områden så är det kvinnorna och barnen som är hårdast drabbade.

Utvecklingspolitiken har en viktig roll i att bekämpa migrationens orsaker, såsom fattigdom, förföljelse, krig, förtryck och miljöförstöring. Men utvecklingspolitiken och biståndsinsatser får aldrig användas för att hindra människor från att fly eller ta sig just till Europa. Det går emot biståndets principer, det är kontraproduktivt och riskerar att leda till att grundläggande mänskliga rättigheter, inkluderat asylrätten, kränks. För Vänsterpartiet är det centralt att det alltid ska vara de fattigas perspektiv på utveckling som styr var och hur biståndet bedrivs. Agenda 2030 ska vara vägledande i detta arbete. När utvecklingen inom EU går åt fel håll måste Sverige stå upp för asylrätten och de grundläggande principerna för effektivt bistånd samt visa hur migration och utveckling hänger ihop och kan stärka varandra. Sverige ska som enskilt land, såväl som inom EU och FN, verka för en human migrationspolitik. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Etiopien

Etiopien är ett av de äldsta kristna länderna i Afrika och ett av få områden på kontinenten som aldrig koloniserades. Landet har traditionellt sett varit ett kejsardöme

men matbrist, etniska spänningar, missnöje över korruption och bristande utveckling samt ekonomiska problem, p.g.a. oljekrisen 1973, bidrog till att Etiopiens kejsare Haile Selassie störtades av militären 1974. Han hade då styrt landet enväldigt sedan 1930. Ett militärråd tog över makten och utropade en socialistisk stat. Efter hand hårdnade det politiska klimatet som i den etiopiska historien beskrivs som den ”röda terrorn”. Förtryck och hungerkatastrofer ledde i sin tur till att motståndsgupper tog till vapen och ett inbördeskrig utbröt. Olika rebellrörelser kämpade för att deras respektive folkgrupp skulle få makt och rättigheter. När militärregimen föll samman i samband med Sovjetunionens sammanbrott 1991 lyckades gerillagruppen Tigreanska folkets befrielsefront (TPLF), som hade sina rötter i regionen Tigray, besegra militärregimen. De utropade sedan en så kallad demokratisk federal republik och tog makten genom sitt närstående parti Etiopiska folkets revolutionära demokratiska front (EPRDF) och skapade en enpartistat. Ett parti som även det domineras av tigreaner och som har styrt landet sedan dess. De förhoppningar som fanns om tydliga demokratiska framsteg, flerpartisystem och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna har dock långt ifrån infriats. EPRDF utgör en federation av olika folkgrupper, men den dominerande makten har alltid funnits hos tigreaner och amharer. Samtidigt som den största folkgruppen oromo stängts ute från makten.

Våren 2018 valde EPRDF Abiy Ahmed till ny premiärminister när den tidigare premiärministern Hailemariam Desalegn valde att avsäga sig uppdraget. Med Abiy Ahmed, själv med föräldrar som var oromo respektive amharer, vid makten har en viss demokratisering av landet skett. Han har exempelvis gett tusentals etiopiska fångar amnesti, däribland journalister, bloggare och oppositionspolitiker. Den tidigare terroriststämplade oppositionen har blivit laglig och han har slutit ett fredsavtal med gerillan Ogadens nationella befrielsefront (ONFL). Han beskrivs som en nyckelspelare bakom avtalet mellan militärrådet och den civila oppositionen i Sudan efter diktatorn Omar al-Bashirs fall. En av viktigaste händelserna i regionen är fredsavtal med Eritrea efter 30 år utan långvarig fred. Dessa reformer ledde till att premiärminister Abiy Ahmed tilldelades Nobels fredspris 2019.

4.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet

Tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning är förbjuden enligt den etiopiska konstitutionen. Trots detta har flera internationella människorättsorganisationer under flera års tid rapporterat om förekomsten av sådan behandling vid polisstationer och i fängelser. Tidigare regeringschefer har dock avfärdat påståenden om att tortyr och maktmissbruk förekommer. I ett tal till parlamentet 2018 erkände premiärminister Abiy som första premiärminister att regeringen använt tortyr och andra olagliga tillvägagångssätt. I början av 2018 stängdes Maekelawi interneringscenter, känt för tortyr och misshandel av politiska fångar. Efter att media och internationella organisationer rapporterat om missförhållanden stängdes ytterligare ett antal anläggningar ned, bl.a. det ökända Ogadenfängelset.

Trots de demokratiska framsteg som de politiska reformerna har fört med sig sker det fortfarande många brott mot de mänskliga rättigheterna i landet. Enligt Amnestys rapport fortsätter de godtyckliga arresteringarna och polis och militär bär ansvaret för många grova övergrepp och tusentals mord under förra året.

Sedan 2018 har konflikter och spänningar mellan regioner och etniska grupper ökat. Dessa konflikter förekommer i hela landet men några områden där spänningarna varit

som störst är kring västra Guji/Gedeo i Oromia och den södra regionen SNNPR samt i gränslandet mellan Somali- och Oromiaregionerna och Amhara- och Tigrayregionerna. Konflikterna har lett till ett stort antal skadade och döda samt ett mycket stort antal internflyktingar. Etiopien hade enligt organisationen Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) flest nya konfliktrelaterade internflyktingar i världen 2018, närmare 2,9 miljoner. Regeringen har kritiserats för att ha begränsat tillgången till humanitärt stöd och för att inte ta problemet på allvar. Regeringen har också kritiserats för bristen på ansvarsutkrävande för de som genom våld och hot drivit personer på flykt.

Under sommaren 2020 har de etniska spänningarna förstärkts ytterligare efter att sångaren Hachalu Hundessa mördats på öppen gata i Addis Abeba. Hans politiska sånger utgjorde en viktig del av oromofolkets proteströrelse och kort före mordet hade Hundessa kritiserat det etiopiska ledarskapet. Mordet utlöste en våg av protester, våld och skadegörelse bland framför allt unga från oromofolket, kallade queerroo. Våldet var riktat mot andra etniska och religiösa grupper och har beskrivits som planerat och välorganiserat. Enligt AP dog minst 239 personer i oroligheterna. I samma veva arresterades ca 5 000 personer i Addis Abeba och Oromiaregionen. Bland de gripna fanns människorättsjournalisten Eskinder Nega som även är ordförande för det politiska partiet Balderas och som tidigare hade varnat för ökade etniska konflikter.

Trots att konstitutionen garanterar mötesfrihet är denna i realiteten begränsad. Möten eller demonstrationer nekas ofta av myndigheterna med hänvisning till säkerhetsläget och trafiksituationen. Övervåld mot demonstranter förekommer fortfarande i samband med demonstrationer och protester. I samband med en demonstration i huvudstaden Addis Abeba i september 2018 sköts och dödades fem personer av säkerhetsstyrkorna.

Situationen vad gäller yttrande-, press- och informationsfrihet har under många år varit mycket svår i Etiopien, inte minst efter införandet av en antiterrorismlag 2009 som möjliggjort frihetsberövanden och fängslanden av oliktankande på mycket vaga grunder. Lagen bidrog också till att journalister och människorättsförsvarare började tillämpa självcensur och många flydde även landet. Privata medier existerar men staten kontrollerar nyhetsflödet genom att bl.a. dominera radio och tv, de statliga tryckerierna, internet och telefoni samt det statliga monopolet Ethio telecom. Regeringen bevakar och censurerar internet genom att blockera hemsidor och sociala medier.

Regeringen har det senaste året initierat en rad omfattande reformer för att stärka yttrande- och pressfriheten. Antiterrorismlagen är under revidering, likaså den rådande medielagen. Ett mycket stort antal journalister och bloggare har släppts ur fängelserna och pågående åtal har lagts ned. Flera webbplatser är inte längre blockerade och ett antal nya och privatägda tidningar har startats det senaste året. Etiopien steg därför mellan 2018 och 2019 hela 40 platser på Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex, från plats 150 till plats 110. Samtidigt kvarstår problemen med självcensur, journalistiskt oberoende och tillgång till internet. Regeringen har vid flera tillfällen stängt ned tillgången till mobilt internet till följd av säkerhetsrelaterade händelser i landet. I juni 2019 stängdes internet ned helt under flera dagar i sträck, enligt uppgift motiverat av den nationella examensperioden i skolorna.

Även beslutet att skjuta upp det val som var inplanerat i augusti i år har skapat stora politiska spänningar. Orsaken till beslutet var oron för smittspridning av covid-19 men beskedet ledde till stora konflikter och åsiktsskiljaktigheter om hur formen för framtida val ska se ut.

Våldet och de etniska och politiska spänningarna är en stor utmaning för premiärminister Abiy Ahmed och trots att arbetet för en demokratisering har påbörjats inom

flera områden så är det långt kvar för enpartistaten Etiopien. För Vänsterpartiet är det ytterst viktigt att alla mänskliga rättigheter respekteras oavsett etnisk tillhörighet och vi anser att ett mer jämställt samhälle tillsammans med införandet av en flerpartidemokrati är nyckeln till att motverka etnonationalistiska strömningar. Sverige bör därför som enskilt land, såväl som inom EU och FN, medverka till att den etiopiska regeringen respekterar alla människors mänskliga rättigheter oavsett folkgrupp. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Rättssystemet

Trots rättsväsendets formella oberoende och positiva utveckling präglas det alltjämt av stora utmaningar. Politiska och ekonomiska intressen genomsyrar i viss utsträckning fortfarande rättsprocesserna. Rättssystemets oberoende påverkas av bristande resurser och låga löner för domare, åklagare och övriga anställda. Domstolarna är underbemannade och överhopade av ärenden. Rättsprocessen för anhållna och häktade blir ofta lång, ibland flera år.

Konstitutionen erkänner religiösa och informella domstolar. Majoriteten av Etiopiens befolkning bor på landsbygden med begränsad tillgång till det formella rättssystemet. Det informella rättssystemet och informella konfliktlösningsmekanismer spelar därför en betydande roll. Vissa av dessa religiösa och kulturella mekanismer bygger på könsstereotypa föreställningar och tenderar därför att diskriminera kvinnor, som därmed får begränsad tillgång till rättsskipning.

Enligt Transparency Internationals index för upplevd korruption för 2018 rankas Etiopien på plats 114 av 180 länder, en försämring från plats 107 år 2017. Korruptionsbekämpning är en prioriterad fråga för regeringen. De senaste åren har ett 60-tal offentliga personer arresterats för korruptionsbrott. Åtgärderna har dock kritiserats för att vara politiserade och särskilt riktade mot vissa etniska grupper eller personer som förknippas med den förra regeringen.

Det finns en uttryckt vilja från central nivå att ta itu med straffriheten som rått för tidigare brott mot de mänskliga rättigheterna. I november 2018 arresterades 63 personer, inklusive anställda i staten och militären, misstänkta för brott som kränkt de mänskliga rättigheterna och för korruption. Även om människorättsorganisationer välkomnat ökat fokus på ansvarsutkrävande har de också kritiserat arresteringarna för att vara politiserade och etniskt selektiva. Staten har också kritiserats för bristande förmåga och/eller vilja att ställa ansvariga för etniskt våld till svars, i synnerhet i Oromoregionen. I december 2018 antogs en lag för att etablera en nationell försoningskommission i landet. Kommissionens medlemmar har utsetts men processen går långsamt och det är fortfarande oklart vilka typer av händelser kommissionen ska utreda.

4.3 Dammen

Spänningar mellan Etiopien och Egypten har på senare tid uppstått. Detta p.g.a. att Etiopien började bygget av en Stor etiopiska renässansdammen (GERD), vid Blå Nilen under den arabiska våren 2011 utan att konsultera Egypten. Dammen är en stor nationell angelägenhet och stolthet för Etiopien och är finansierad bl.a. av särskilda skatter. När den står klar 2022 så kommer den kunna förse 65 miljoner etiopier med elektricitet. Egypten oroar sig dock för att den enorma dammen ska påverka vattenmängden i Nilen

och då även det egyptiska folkets tillgång till vatten. Ett avtal från 1959 ger Egypten och Sudan rätt till nästan allt Nilens vatten. Det ger också Egypten vetorätt över byggprojekt i länder uppströms som kan påverka den egna vattenförsörjningen. Men Etiopien säger sig inte begränsas av ett så pass gammalt kolonialt avtal och menar att dammen inte kommer att påverka Nilen i så stor utsträckning. Egyptens president bad USA att medla i konflikten men förhandlingarna strandade i februari då Etiopien lämnade samtalen. Sedan dess har processen formellt inte återupptagits och diplomatiska ansträngningar har pågått för att försöka dämpa spänningarna. Etiopien har nu meddelat att man tänker börja fylla dammen enligt tidsplanen vilket har lett till hot om militärt ingripande från Egyptens sida.

Dammprojektet är en väldigt laddad fråga i regionen. För Etiopien handlar det om både ekonomisk och politisk prestige. För Egypten skulle dammen innebära att landet blev tvunget att erkänna rätten för länder som ligger uppströms att använda det vatten som historiskt har varit deras att bestämma över.

Det finns ett stort behov av elektricitet på Afrikas horn, vilket renässansdammen är ett viktigt svar på. Vilken inverkan bygget har på naturen och hur det påverkar ursprungsbefolkningens levnadssituation har dock inte utretts ordentligt. Risker är överhängande att konflikterna i området ökar i takt med att dammen fylls med vatten. I framtiden behövs mindre, mer regionala, projekt för att stärka energiförsörjningen på Afrikas horn. Sverige bör, i EU och FN samt i dialog med AU, stödja förhandlingar med målsättningen att uppnå långsiktiga och hållbara villkor kring användandet av GERD. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4 Situationen för kvinnor och barn

Etiopien har ratificerat FN:s konvention om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor och landets konstitution fastlägger samma rättigheter för kvinnor och män. I praktiken har kvinnor en svagare ställning i samhället. Nationell lagstiftning slår fast att mannen är familjens överhuvud och ensam förmyndare för barn över fem år. Kvinnor har även en begränsad möjlighet att äga, bestämma över och arva mark och naturresurser, vilket begränsar deras möjlighet till inkomst och självförsörjande.

Sexuellt våld och våld mot kvinnor är förbjudet men alltjämt ett utbrett problem. Straffen för denna typ av brott är allmänt sett låga. Våldtäkt inom äktenskapet är inte brottsligt. Barnnäktenskap och kvinnlig könsstympning är förbjudet men förekommer i stor utsträckning i vissa regioner. 65 procent av kvinnorna i åldern 15-49 år uppgav 2016 att de var omskurna. I vissa regioner är motsvarande siffra 95-98 procent. Enligt uppgifter från regeringen 2016 är 40,3 procent av kvinnorna gifta innan den lagliga åldern 18 år och 14,1 procent innan 15 års ålder.

Abort är olagligt, men det finns flera undantag såsom vid våldtäkt, incest, foster-skador eller då kvinnans liv är i fara. Tillämpningen av lagen är liberal och antalet illegala, osäkra aborter är nedåtgående.

Könsstympning av flickor minskar enligt FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna (OHCHR). Det finns dock överlag stora brister i institutionell kapacitet och ekonomiska resurser när det gäller skydd av barns rättigheter. Gatubarn är vanligt förekommande, särskilt i storstäderna. Bara i Addis Abeba finns omkring 50 000 gatubarn och siffran ökar. Den humanitära situationen i landet bidrar till att ungdomar och barn flyr landsbygden eller skickas iväg av sina föräldrar till storstäderna för att börja jobba. Trots att det är förbjudet att köpa sexuella tjänster av barn förekommer

barnprostitution. Straffbarhetsåldern för barn är nio år men barn mellan 9 och 15 år ska enligt lag inte dömas till fängelsestraff. Det finns dock flera exempel på när även barn under 16 har suttit i fängelse.

4.5 Fackliga rättigheter

Etiopien har haft en stark ekonomisk tillväxt i många år och har den jämnaste inkomstfördelningen bland de afrikanska länderna. Trots det är landet ett av de fattigaste länderna i världen. Ekonomin bygger på jordbruk som står för 90 procent av varuexporten, varav kaffe utgör 60 procent. Trots planer på privatisering ägs fortfarande 90 procent av industrin av staten. Servicesektorn, ledd av det statligt ägda flygbolaget Ethiopian Airlines som är Afrikas största, står för en stor del av valutainkomsterna.

En mycket liten del av Etiopiens anställda är fackligt aktiva. Fackföreningsrörelsen är koncentrerad till industriarbetare i huvudstaden Addis Abeba. Lagen förbjuder specifikt lärare, vårdpersonal, domare, åklagare, säkerhetstjänstarbetare, hushållsarbetare och säsongarbetare att organisera sig i fackföreningar. Regimen har länge varit en av de mest antifackliga i Afrika. Många fackligt anslutna har trakasserats, miss-handlats och fängslats av myndigheterna. Den demokratiseringsprocess som nu pågår i landet har ännu inte påverkat fackföreningsrörelsen i någon positiv riktning enligt organisationen Union to Union.

International Labour Organization (ILO) är ett FN-organ med uppdrag att åstadkomma internationella regler på arbetsmarknaden för att förhindra att arbetare utnyttjas och exploateras. ILO:s åtta s.k. kärnkonventioner utgör en minimistandard för arbetsvillkor över hela världen. Exempel på konventioner är förbud mot tvångs- och straffarbete, förbud mot de värsta formerna av barnarbete, rätten att organisera sig och förhandla kollektivt samt lika lön för lika arbete, oavsett kön. Etiopien har ratificerat samtliga åtta kärnkonventioner, men brott mot konventionerna sker systematiskt.

4.6 Sveriges relation

Etiopien blev 1954 Sveriges första biståndsland. Den bilaterala relationen i dag spänner över regionala och internationella frågor, handel, investeringar och näringslivskontakter, miljö/klimat och utvecklingssamarbete. Den stora etiopiska diasporan i Sverige utgör ytterligare en länk mellan länderna. Flera svenska enskilda organisationer, inklusive Svenska kyrkan, är aktiva i Etiopien. Flera svenska företag är likaså verksamma i Etiopien. Den starka ekonomiska utvecklingen i landet sammantaget med pågående reformer innebär god potential för ökade ekonomiska förbindelser. Sveriges utvecklingssamarbete med Etiopien är inriktat mot demokrati och mänskliga rättigheter, klimat och miljö samt affärsklimat och social trygghet.

Vänsterpartiet menar att Sverige måste använda sin position för att stärka en demokratisk utveckling i Etiopien med respekt för de mänskliga rättigheterna. Sverige bör kraftfullt uppmärksamma de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Etiopien såväl i sina bilaterala kontakter med regimen som i FN och EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Somalia

Somalia blev ett självständigt land 1960. Innan dess hade den norra delen av landet varit under brittiskt kolonistyre och den sydliga delen under italienskt kolonistyre. Kort tid efter Somalias självständighet tog befälhavaren Siad Barre makten genom en militärkupp och fick stöd av Sovjetunionen. Under det kalla kriget var det strategiskt belägna Somalia en bricka i spelet mellan USA och Sovjetunionen. Siad Barre var en brutal diktator. Han hade makten i landet fram till 1991 då han störtades i en militärkupp och efter det uppstod det ett maktvakuum. Olika väpnade grupper som hade kämpat tillsammans mot Barres regim började nu kriga sinsemellan om makten, vilket ledde till att ett inbördeskrig bröt ut. Under pågående krig drabbades Somalia av torka och hungersnöd. Kombinationen av inbördeskrig och hungersnöd skapade en humanitär kris som ledde till att FN-styrkor, med USA i spetsen, ingrep i konflikten under perioden 1992-1995.

När USA och FN drog tillbaka sina styrkor uppstod ett nytt maktvakuum i Somalia. Situationen gjorde det möjligt för olika delar av landet att utveckla sig i sin egen riktning. Den nordvästliga delen av landet, känd som Somaliland, blev en närmast självständig demokratisk stat även om den officiellt förblev en del av Somalia. Den nordöstliga delen, känd som Puntland, utvecklades också i mer självständig riktning. I den södra delen däremot, ofta kallad Sydsomalia, där huvudstaden Mogadishu ligger, fortsatte kriget och laglösheten. Sedan 2006 har det pågått en konflikt mellan olika rebellgrupper och en svag och korrupt somalisk regering. Regeringen har fått avgörande stöd från bl.a. USA, Etiopien och Kenya samt från organisationer som FN och Afrikanska unionen (AU). I dag är det primärt den islamistiska organisationen al-Shabaab, som tidvis har kontrollerat stora områden i södra Somalia, som slåss mot regeringen och dess allierade.

Även om Somalia under många år saknade en centralmakt har det funnits en rad informella maktcentra i lokalsamhällena. Tillsammans med borgmästare, klanäldste, affärsmän, kvinnogrupper och andra har de i viss mån fortsatt att fungera som ett slags myndigheter på lokal nivå. Enligt en fredsplan skulle allmänna val hållas i Somalia 2016 men den bristande säkerheten i landet innebar att det inte var möjligt. Hösten 2016 utsåg 14 000 delegater, som bestod av klanäldste och regionala ledare, ledamöter till det nya parlamentets båda kammare. Parlamentet utsåg i februari 2017 Mohamed Abdullahi "Farmajo" till ny president. Efter en misstroendeomröstning i parlamentet avsattes premiärministern i juli 2020 efter oenighet kring formerna för nya allmänna val med anledning av coronapandemin. Nyvald premiärminister blev den svensk-somaliske medborgaren Mohamed Hussein Roble.

5.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet

I Amnesty's lägesrapport om de mänskliga rättigheterna i Afrika under 2019 beskrivs Somalia som ett land där den politiska situationen är mycket spänd. Alla parter som deltar i den pågående konflikten bryter mot de mänskliga rättigheterna och mot humanitär lag. Al-Shabaab riktar regelbundet attacker mot civila och deras våld är urskillningslöst. Även militära insatser mot Al-Shabaab har resulterat i civila dödsfall. Den amerikanska militära insatsen i Somalia har vid upprepade tillfällen använt sig av drönare vid sina attacker vilket har bidragit till ett högt antal döda civila.

Godtyckliga frihetsberövanden sker regelmässigt av regeringsstyrkor, regionala myndigheter, säkerhetstjänsten, klanmiliser och al-Shabaab. Säkerhetstjänstens verksamhet är inte reglerad i lag och insynen i dess insatser är minimal. Tortyr är förbjudet men förekommer ändå. Det begränsade tillträdet till fängelser och anstalter försvårar granskning och insyn. Bristen på säkerhet är särskilt allvarlig för marginaliserade grupper vars klanbeskydd är svagt. Fångelserna är ofta överbelagda och erbjuder otillräcklig sanitet, hälsovård, mat, vatten, ventilation och belysning. Interner måste förlita sig på sina familjer och klanmedlemmar, som ofta betalar kostnader för uppehälle i samband med frihetsberövandet. Det förekommer att barn och unga som rekryterats av al-Shabaab grips i samband med säkerhetsoperationer mot al-Shabaab och hålls fängslade tillsammans med vuxna. Enligt FN:s barnfond Unicef rekryterades 1 740 barnsoldater i Somalia under 2017. I motionen Barns rättigheter i krig och konflikter (2018/19:407) går det att läsa mer om Vänsterpartiets politik på området.

Dödsstraff utdöms bl.a. för mord och för anknytning till al-Shabaab. Rättegångarna sker ofta i hast och interner nekas ibland tillgång till juridiskt ombud. Det finns uppgifter om att militärdomstolar utdömer dödsdomar även mot civila, inklusive minderåriga, efter mycket bristfälliga rättsprocesser. Sverige bör som enskilt land, såväl som inom EU och FN, verka för att Somalia upphör med att avrätta fångar samt att döma människor till döden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I Somalia har yttrande- och pressfriheten dramatiskt försämrats sedan landets president Farmajo kom till makten, enligt Amnesty. Våld mot journalister kommer från flera håll, men al-Shabaab står för majoriteten av övergreppen. Även säkerhetsstyrkor, inklusive polis och säkerhetstjänst, har gjort sig ansvariga för trakasserier och våld mot journalister. Somalia rankas på plats 164 av 180 länder i Reportrar utan gränser pressfrihetsindex 2019. Committee to Protect Journalists rankar 2018 Somalia för fjärde året i rad på första plats bland länder med hög grad av straffrihet för brott mot journalister.

Det förekommer också censur och anklagelser om mutor som den somaliska regeringen ska vara ansvarig för. Tjänstemän vid presidentstaben uppges ha betalat ut månatliga mutor till vissa medieägare och mediechefer för att de inte ska publicera ”ofördelaktiga” historier. Journalister som Amnesty intervjuat berättar att deras redaktörer gett dem order om att inte skriva artiklar som är kritiska mot presidenten, premiärministern eller någon i deras närhet. De har även blivit uppmanade att inte skriva om säkerhetsläget, korrupcion eller brott mot de mänskliga rättigheterna.

För alla offentliga sammankomster krävs det ett godkännande av det federala inrikesministeriet, med referens till säkerhetssituationen och risken för terrorattacker. I områden kontrollerade av al-Shabaab tillåts inte heller några sammankomster som inte fått gruppens godkännande i förväg. I många områden begränsas mötes- och föreningsfriheten i praktiken även av en allmän brist på säkerhet.

Islam är statsreligion i Somalia och trots att det råder religionsfrihet är det förbjudet att sprida andra religioner och alla lagar måste vara i enlighet med sharia. I praktiken är det socialt oacceptabelt att öppet praktisera någon annan religion än islam. I al-Shabaabkontrollerade områden appliceras en strikt form av sharia baserad på wahhabism och där är det inte heller tillåtet med några andra former av islam, t.ex. den i Somalia traditionella sufismen.

Censur, trakasserier och åtal mot regeringskritiker ökar även i det självstyrande Somaliland. Trots att Somalilands konstitution från 2001 garanterar rätten till yttrandefrihet, inklusive pressfrihet, fortsatte myndigheterna att åtala människor enligt strafflagen från 1964 som innehåller flera alltför breda och vagt formulerade

bestämmelser som kan användas för att på godtyckliga grunder begränsa rätten till yttrandefrihet. Myndigheterna har bl.a. attackerat och stängt ner åtminstone tre mediehus och arresterat och åtalat människor som de ansåg var kritiska till regeringens politik. Bland de gripna fanns journalister, poeter och oppositionspolitiker. I april förra året greps frilansjournalisten Abdimalik Muse Oldon utanför sitt hem i Burao. Han anklagades för att ha kritiserat presidenten på Facebook och för att ”sprida antinationell propaganda” och falska nyheter. För detta dömdes han till tre och ett halvt års fängelse.

5.2 Ökat självstyre för Somaliland

Frågan om självständighet för den norra delen av Somalia, även kallad Somaliland (tidigare brittiska Somaliland), har varit kontroversiell i decennier. Somaliland var självständigt under en kortare tid 1960, men beslöt att gå samman i en union med den södra delen (dåvarande Italienska Somaliland) och bildade genom sammangåendet den nuvarande staten Somalia.

Historien om Somalia och Somaliland representerar i mångt och mycket en historia om två områden inom samma land som utvecklats helt olika. Medan Somalia har upplevt en turbulent utveckling med svag central styrning, så har Somaliland utvecklat en relativt väl fungerande demokrati och ett autonomt styre med grund i en egen konstitution. 1991 utropade Somaliland på nytt sin självständighet, denna gång från Somalia. Somalia vägrade dock att godkänna en delning av landet och vägrade således att erkänna staten Somaliland. Somaliland är internationellt erkänt som en autonom region inom Somalia men inte som en egen stat av det internationella samfundet.

Vänsterpartiet anser inte att en delning av länder utifrån exempelvis etnicitet eller religion skulle vara någon lösning på de konflikter som ofta är den bakomliggande orsaken till krav på självständighet. När världen delas upp i allt fler, allt mindre och allt svagare stater kommer det bli lättare för supermakter och multinationella företag att styra utvecklingen.

Att ta ställning i frågan om Somalilands självständighet är inte okomplicerat. Somaliland uppfyller de krav som ställs på en stat, bl.a. en stabil regering, klara och tydliga gränser och en permanent befolkning. Somaliland har dessutom varit självständigt tidigare och strävan mot självständighet representerar en genuin folkvilja. Det är därför vår förhoppning att frågan om Somalilands framtid kommer att kunna lösas inom ramen för en framtida freds- och försoningsprocess på Afrikas horn. Till dess är det viktigt att Sverige, inom ramen för sin utvecklingspolitik och internationella kontakter, stödjer Somaliland i strävan att vara ett fredligt område med en positiv utveckling. Detta bör ske genom ökad samverkan mellan den somaliska diasporan i Sverige och Somalilands regering i Hargeisa.

5.3 Rättssystemet

Rättsväsendet lider av bristande infrastruktur och omfattande korruption. Rättsskipning i domstolar undermineras av svaga eller obefintliga tillsynsmekanismer samt klanpolitiska intressen, vilket i sin tur undergräver systemets legitimitet. Det svaga formella rättsväsendet konkurrerar med informella och kollektiva sedvanesystem (xeer) och religiös lagstiftning (sharia). Xeer består av normer och regler för att lösa konflikter inom och mellan klaner och negligerar ofta individuella rättigheter och skyldigheter.

Kvinnor har inget mandat att agera inom xeer utan måste företrädas av manliga släktingar. Kvinnor har även svagare skydd inom sharia. Militärdomstolar dömer stundtals även i civilrättsliga fall, där svarande sällan har tillgång till juridiskt ombud och saknar möjlighet att överklaga.

Korruptionen i Somalia är utbredd och omfattande. Landet rankades på sista plats bland 180 länder i Transparency Internationals korruptionsindex för 2018. President Farmajo kom till makten på en antikorrupsionsagenda och hans regering har vidtagit vissa åtgärder för att minska utrymmet för korruption, framför allt genom reformer av det offentliga finansiella systemet.

Straffriheten är utbredd och drabbar i hög grad marginaliserade grupper som står utanför det klanbaserade systemet för ansvarsutkrävande och som regel saknar representation i det formella rättssystemet. Straffrihet för brott mot och kränkningar av de mänskliga rättigheterna är mycket vanligt. Exempelvis har rättsliga åtgärder för mord begångna i samband med valet 2017 vidtagits i endast två av 44 dokumenterade fall. Av åtta mord på journalister, begångna mellan augusti 2016 och juli 2018, har ett utretts och lett till fällande dom.

5.4 Flyktingsituationen

Konflikt i kombination med återkommande torka och översvämningar samt svårigheter för humanitärt bistånd att nå fram till behövande ledde till att 300 000 människor tvingades på flykt förra året. I Somalia finns det mer än 2,6 miljoner internflyktingar och risken för dem att utsättas för exploatering, övergrepp och sexuellt våld är stor. Kvinnor och barn är särskilt utsatta i de flyktingläger som ofta saknar sanitet, vatten och hälsovård.

5.5 Situationen för kvinnor och barn

Bristen på jämställdhet är omfattande i Somalia. Enligt den rådande konstitutionen har kvinnor och män lika rättigheter men då det formella rättssystemet fortfarande är svagt finns det stort utrymme för tolkningar av existerande lagar och praxis. Arvssystemet är ett exempel där den konstitutionella bestämmelsen kring kvinnors lika rättigheter står i konflikt med sharialagen, som kraftigt begränsar kvinnors arvsrätt. Traditionella begränsningar och avsaknaden av ett fungerande rättsligt system förhindrar kvinnor att få besittningsrätt över sin mark. Diskriminerande praxis begränsar även kvinnors tillgång till kapital och finansiella tjänster, inklusive banklån.

Dagens parlament består av ca 22 procent kvinnor vilket är en högre andel än i något tidigare somaliskt parlament. Ett utkast till ny vallagstiftning ålägger de politiska partierna att konstruera sina partilistor på ett sätt som garanterar jämlik etnisk representation samt minst 30 procent kvinnor i det slutgiltiga valresultatet.

Somalia rankades som det fjärde farligaste landet i världen för kvinnor 2018 av stiftelsen Thomson Reuters Foundation. Somalia har alarmerande nivåer av könsrelaterat och sexuellt våld. Våldtäkter och annat sexuellt våld används ofta som vapen i konflikterna. Rättssystemet har bristande kapacitet och förmåga att hantera könsrelaterat våld och få ställs inför rätta för sexualbrott. Anklagelserna brukar ofta hanteras i det informella rättssystemet eller genom sharia. Kvinnor som utsätts för sexuellt våld tvingas ofta att gifta sig med förövaren. Konfliktrelaterat sexuellt våld drabbar ofta barn

och straffriheten är utbredd. I Somalia tillhör förövarna al-Shabaab och regionala styrkor och klanmiliser, men även den nationella armén har gjort sig skyldig till våldtäkter och andra övergrepp.

Information om människohandel i Somalia är bristfällig och otillförlitlig men handel med kvinnor och flickor förekommer, både inom Somalia och till andra länder. Bland annat rapporteras att kvinnor och flickor rekryteras från Kenyas kustområde till Somalia av al-Shabaab under löfte om jobb men i stället utnyttjas som sexslavar och tvingas gifta sig med medlemmar ur terroristgruppen. Minderåriga som faller offer för människohandlare utnyttjas även som arbetskraft och för tiggeri. Särskilt utsatta är kvinnor och barn från marginaliserade grupper och internflyktingar.

Det är även mycket vanligt med tvångsäktenskap. Enligt FN:s kartläggning är 45 procent av alla flickor bortgifta eller ”bortlovade” innan de har fyllt 18 år. Familjens incitament att gifta bort en dotter är starkt, då det ofta ger en ökad ekonomisk trygghet.

En ny sexualbrottslagstiftning, som bl.a. kriminaliserar våldtäkt, sexslaveri och sexuellt ofredande, har antagits i Puntland och Somaliland men på federal nivå har motståndet varit större. För sju år sedan kom Somalias regering överens med FN om att landet skulle förändra sin lagstiftning kring sexuellt våld. I fem år arbetade man sedan med lagförslaget och stora delar av civilsamhället, religiösa ledare samt flickor och kvinnor involverades i arbetet. För två år sedan lades ett nytt lagförslag fram till regeringen som bl.a. innebar att inget barn under 18 år skulle få giftas bort mot sin vilja och ingen skulle få utsättas för några former av sexuella övergrepp. Även fängelsestraffen för förövarna skulle skärpas enligt förslaget. Parlamentets talman valde att skicka tillbaka förslaget för omarbetning och den nya versionen gick helt emot de tidigare intentionerna. I stället för en tydlig 18-årsgräns föreslogs att äktenskap skulle tillåtas så fort flickan blev könsmogen, oavsett ålder. Det nya lagförslaget skyddar inte heller barn mot sexuella övergrepp eftersom 18-årsgränsen för vem som är barn eller inte hade strukits helt. Definitionen av våldtäkt ändras också så att det inte längre kan gälla t.ex. pojkar som blir våldtagna.

Insatser mot sexuellt våld och arbetet med att förbättra situationen för kvinnor och barn bör vara prioriterade frågor i Sveriges utvecklingsarbete med Somalia. Sverige bör därför som enskilt land, såväl som inom EU och FN, verka för att Somalia även på federal nivå antar en ny sexualbrottslagstiftning, motsvarande sexualbrottslagstiftningen i Puntland och Somaliland, med en tydlig 18-årsgräns för barn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Barnadödlighet och mödradödligheten i Somalia är bland de högsta i världen. Mödradödligheten uppgår till 1 600 av 100 000 födselar. Den utbredda könsstympningen, som ligger på 98 procent av alla flickor och kvinnor, leder till att det ofta är förenat med direkt livsfara att föda barn. Fertiliteten är fortsatt hög med ett genomsnitt av 6,2 barn per kvinna. Trenden är dock svagt nedåtgående sedan slutet av 1990-talet. Abort är olagligt och tillåts endast när det föreligger hög risk för kvinnans liv. Preventivmedel är tillgängligt i den offentliga hälsosektorn men användning av moderna preventivmetoder är mycket begränsad.

5.6 Fackliga rättigheter

En klar majoritet av den somaliska befolkningen får sin försörjning genom arbete i den informella sektorn. Boskapsskötsel och fiske utgör huvudnäringar. Ungefär 70 procent av den somaliska befolkningen är under 30 år, och av dessa är uppskattningsvis

uppemot två tredjedelar undersysselsatta eller helt utan arbete. Arbetskraftsdeltagandet beräknas till drygt 50 procent, bland kvinnor endast drygt 30 procent. Brist på utbildning, i kombination med den besvärliga säkerhetssituationen och begränsade möjligheter att få tillgång till finansiella resurser och mark, har medfört att kvinnor ofta har lågavlönade arbeten i den informella sektorn. Barnarbete är utbrett. Barn och ungdomar arbetar vanligen med boskapsskötsel, jordbruk eller i hushåll från en tidig ålder. Barn arbetar också som gatuförsäljare.

I Somalia finns det två fackliga centralorganisationer och det går att bedriva en viss facklig verksamhet. Landet har ratificerat totalt sex av ILO:s åtta kärnkonventioner och det ses som en stor framgång för den fackliga organiseringen. Även om möjligheterna att bedriva facklig verksamhet har förbättrats något de senaste åren har också mord på fackligt aktiva förekommit.

5.7 Sveriges relation

Förbindelserna mellan Sverige och Somalia är breda. Somalia är det tredje största mottagarlandet av svenskt bistånd. Sverige har sedan många år ett omfattande utvecklings- och biståndssamarbete med Somalia och ett stort politiskt engagemang i att stödja freds- och statsbyggnadsprocesser i landet. Sverige bidrar även till de krishanteringsinsatser som EU genomför i regionen, bl.a. med fokus på att bekämpa sjöröveri och utbilda den somaliska nationella armén. Ett tiotal svenska myndigheter är för närvarande aktiva i Somalia. Den stora somaliska diasporan i Sverige ökar ytterligare de starka mellanfolkliga banden mellan Sverige och Somalia.

Vänsterpartiet anser att Sverige i EU, FN och i andra internationella sammanhang bör verka för att ett långsiktigt arbete för en freds- och försoningsprocess ska påbörjas. FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet måste få en framträdande roll i fredssträngningarna. Sverige bör som enskilt land, såväl som inom EU och FN, betona vikten av att landets kvinnor inkluderas i freds- och försoningsarbetet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Eritrea

När den relativt nybildade europeiska staten Italien under kolonitiden ville skaffa sig en koloni valde de att attackera Etiopiens kustområden. Det blev starten på den italienska kolonin Eritrea, som efter andra världskriget blev ett brittiskt protektorat. 1962 införlivades Eritrea i Etiopien, vilket ledde till ett trettioårigt krig mellan den eritreanska nationella befrielseströrelsen och Etiopien. Eritrea utropade sin självständighet från Etiopien den 29 maj 1991 och fick sin självständighet erkänd två år senare. Sedan dess har Eritrea utvecklats till en av världens hårdaste diktaturer. Landet styrs av Isaias Afewerki som har suttit på presidentposten sedan självständigheten. Eritrea har inte hållit några allmänna val under hans presidenttid och inga politiska partier förutom partiet som presidenten tillhör, Folkets front för demokrati och rättvisa, är tillåtna i landet.

1998 blossade konflikten mellan Eritrea och Etiopien upp igen, bara några år efter självständigheten. I området runt orten Badme, vid gränsen mellan de två länderna, utbröt det strider mellan beväpnade styrkor från båda sidor. Senare under samma år

stegrades konflikten till ett fullskaligt krig på flera fronter. I en offensiv i februari 1999 intog etiopiska styrkor Badme. I maj 2000 utförde Etiopien en stor offensiv över gränsfloden Mereb, och längre österut på den mittersta fronten retirerade eritreanska styrkor inåt landet. Följden blev att stora delar av Eritrea ockuperades av Etiopien. Striderna pågick i två år, med våldsamma sammandrabbningar mellan längre perioder av relativt lugn. Båda sidor bombade städer långt inne i respektive grannland och tvångsutvisade tiotusentals invånare till motsatta sidan. Upp till 100 000 människor beräknas ha dödats. I slutet av 2000 lyckades FN och USA få de båda länderna att skriva på ett fredsavtal som bl.a. fastslog att Badme tillhörde Eritrea och att Etiopien skulle betala skadestånd för invasionen. Etiopien har dock vägrat återlämna de tidigare omstridda områdena. Det dröjde till 2018 innan Etiopien, på initiativ av premiärminister Abiy Ahmed Ali, meddelade att landet nu var redo att fullt ut acceptera FN-kommissionens utslag. Ett nytt fredsavtal ingicks och konflikten förklarades vara över.

6.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet

Eritreas ekonomi har lidit svårt under krigsåren och de fortsatta militära satsningarna. Regeringarna i Eritrea och Etiopien återupptog diplomatiska förbindelser och handelsförbindelser efter den gemensamma fredsförklaringen men freden har inte bidragit vare sig till ökade rättigheter för den eritreanska befolkningen eller till neddragningar inom den militära budgeten.

Många unga flyr landet för att undvika den obligatoriska värnplikten. Tvångsarbete är förbjudet, men den omfattande militärtjänstgöringen kan betraktas som en form av tvångsarbete då soldaterna ofta tvingas till arbete i statligt ägda bolag och den kan pågå i årtal utan någon tidsbegränsning.

Människor hindras från att resa utomlands genom att de blir nekade tillstånd från regeringen eller p.g.a. upprepade gränsstängningar. Amnesty rapporterar om godtyckliga frihetsberövanden samt utomrättsliga avrättningar vid desertering från militärförband och vid flykt från landet. Polis och säkerhetsstyrkor attackerar och hotar rutinmässigt människor som arbetar för en demokratisering av landet. Även eritreaner som lyckats lämna landet förföljs och trakasseras i sina nya hemländer av regeringsanhängare.

Enligt konstitutionen har alla individer rätt att samlas och demonstrera fredligt tillsammans. Alla medborgare har rätt att bilda föreningar för politiska, sociala, ekonomiska och kulturella ändamål. I praktiken är åtnjutandet av dessa rättigheter ytterst begränsat och demonstrationer tillåts inte. I april 2016 upplöstes en spontan folksamling med våld och regeringen bekräftade att två personer avled i samband med detta. En protestyttring i oktober 2017, med i huvudsak muslimska deltagare, urartade i oroligheter och säkerhetsstyrkor sköt varningsskott.

Konstitutionen föreskriver även yttrande- och pressfrihet. I realiteten är dock möjligheten att åtnjuta dessa rättigheter kraftigt inskränkt. Situationen i landet är mycket allvarlig i en internationell jämförelse. På Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex 2019 placeras Eritrea på 178:e plats av totalt 180 länder. Regeringen har vid flera tillfällen låtit gripa journalister eller tvingat in dem i militärtjänst. Sedan 2006 är alla privata medier stoppade i landet. Tillgång till internet finns, men med temporära nedstängningar och bristande hastighet. I samband med Eritreas självständighetsfirande i maj 2019 blockerade regeringen tillgången till sociala medier och stängde även ned det lokala mobiltelefonnätet under en dag. Detta har även förekommit vid andra tillfällen.

Förhållandena i de vanliga fängelserna är svåra. Det har rapporterats om misshandel, tortyr och dödsfall i såväl häkten som fängelser. Anhöriga får ofta endast informell information om var de häktade befinner sig. Det finns rapporter om att de kan bistå med mat, medicin och förnödenheter. Generellt är den internationella inblicken i fängelseförhållandena mycket begränsad, men representanter för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna fick besöka fängelset Sembel våren 2016. Några slutsatser kunde dock inte dras från detta enstaka besök.

I fängelserna sitter hundratals samvetsfångar, journalister och före detta politiker utan åtal eller möjlighet att träffa vare sig en advokat eller någon familjemedlem. Vissa fångar har varit frihetsberövade i nästan två decennier utan rättegång. Sverige bör, som enskilt land samt inom EU och FN, verka för att alla politiska fångar i Eritrea frigges. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.2 Dawit Isaak

Dawit Isaaks öde är framför allt en mänsklig tragedi. En familjefar har av politiska skäl skilts från sin familj. Detta brott mot mänskliga rättigheter, mot anständighet och känsla för livets värde, kommer för alltid att prägla bilden av dem som grep honom.

Dawit Isaak sitter fängslad utan rättegång. I skuggan av terrorattackerna i USA den 11 september 2001 passade Eritreas president Isaias Afewerki på att sätta stopp för all kritik av det nyligen befriade landets ledning. Den oberoende pressen stängdes, politiker, statstjänstemän och minst elva journalister fängslades utan rättegång, bland dem Dawit Isaak.

Dawit Isaak är i dag den svensk som har suttit fängslad längst utan vare sig åtal eller dom. I ofattbara 18 år har den eritreanska regimen hållit honom fången. Han har inte fått träffa sin familj, ingen advokat och inte heller några svenska diplomater under hela denna tid. Trots att omfattande insatser gjorts under åren är Dawit fortfarande fången. Vänsterpartiet anser att det är dags att sammanställa de olika insatser som gjorts för Dawit Isaak och andra samvetsfångar för att kunna få kunskap om vilka arbetsmetoder som fungerar bäst. Dawit Isaak riskerar livet redan som det är, med tyst diplomati eller utan.

Efter 18 år är tiden för att ge hittillsvarande strategier ytterligare tid förbi. Den tysta diplomatin har uppenbarligen inte varit tillräcklig. Dawit Isaak och andra samvetsfångar förtjänar en prestigelös och fullständig analys av vad som gjorts och vad man valt att inte göra. Dessutom behövs all kunskap som går att få fram för att kunna hantera liknande fall. Regeringen bör därför tillsätta en undersökningskommission med uppdrag att sammanställa de olika insatser som gjorts för Dawit Isaak. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.3 Rättssystemet

Rättsväsendet är undermåligt och präglas av brist på transparens. Vid självständigheten från Etiopien behöll Eritrea större delen av befintlig etiopisk lagstiftning. Delar av denna har i efterhand omarbetats, men det juridiska regelverket är fortfarande ojämnt och bitvis ålderdomligt. Under år 2015 antogs nya civil- och straffrättsliga lagar, men dessa tillämpas ännu inte systematiskt. Domstolsväsendet ska enligt konstitutionen vara

oberoende från de andra statsmakterna men systemet är inte transparent och fungerar undermåligt samtidigt som det i mångt och mycket kontrolleras av staten.

Parallellt har ett system av specialdomstolar skapats med inriktning på brott som korruption och stöld. Systemet har emellertid kommit att fungera som ett sätt för regeringen att utdöma straff utan hänsyn till föreskrivna processregler. I specialdomstolarna agerar militärer utan juridisk bakgrund som domare. De kan åsidosätta domar som utdömts av allmänna (civila) domstolar, varför åtalade kan dömas två gånger. De åtalade får inte biträdas av försvarare och avgöranden från dessa domstolar kan inte överklagas. Eftersom ett stort antal eritreaner är inskrivna i försvarsmakten har också militärdomstolen stor betydelse. Den har rätt att döma i mål mot anställda inom militären, liksom i fall där anställda inom militären utsatts för brott.

En fungerande rättsstat är en av grundpelarna i en demokrati. Sverige bör därför, som enskilt land, såväl som inom EU och FN, verka för att Eritrea följer landets konstitution på alla nivåer av rättsväsendet samt avskaffar specialdomstolarna, vars verksamhet strider mot de mänskliga rättigheterna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.4 Flyktingsituationen

Enligt FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) befann sig 2018 över 550 000, uppskattningsvis över tio procent av befolkningen, på flykt från landet. UNHCR har i flera år uppskattat att mellan 3 000 och 5 000 personer varje månad lämnat Eritrea och tagit sig över gränsen till Etiopien och Sudan. Enligt FN i Etiopien fortsätter många eritreaner att fly landet även efter fredsavtalet. FN uppger att antalet eritreaner som anlänt till Etiopien ökat och uppgick till ca 7 000 per månad under första halvåret 2019. Omkring 60 procent av dessa är unga män; många är ensamkommande barn. Det förekommer rapporter om flera fall där gränspoliserna ska ha dödat personer som flytt över gränsen. Det finns många rapporter om att eritreaner på flykt till Europa och Mellanöstern fallit offer för människosmugglare och många eritreanska flyktingar i bl.a. Egypten, Israel, Libyen och Sudan befinner sig i utsatta situationer. Det finns tusentals eritreanska flyktingar i flyktinglägren i norra Etiopien.

6.5 Situationen för kvinnor och barn

Diskriminering p.g.a. kön är förbjudet. Emellertid har kvinnor lägre social status än män, sämre tillgång till rättsväsendet och sämre tillgång till kvalificerade arbeten. Könstymning är förbjudet men förekommer fortsatt, särskilt på landsbygden. En statlig kampanj för att utrota könstymning pågår, hittills med positivt resultat i delar av Eritrea, särskilt i städer. I låglandet praktiseras den mest allvarliga formen och där har kampanjen ännu inte haft samma effekt.

Våldtäkt är olagligt och kan ge upp till 15 års fängelse. Det finns ingen tillförlitlig information om förekomsten av våldtäkt, men det föreligger åtskilliga rapporter om våldtäkter mot kvinnor i lägren för militärtjänst eller vid civil samhällstjänst. Kvinnor ska liksom män stå till förfogande för militärtjänst. Det förekommer också att förövare uppmanats av myndigheter eller den drabbade familjen att gifta sig med offret, som en lösning på brottet. Våldtäkt inom äktenskapet är endast straffbart om paret inte längre är samboende och planerar att fortsatt leva åtskilt. Våld mot kvinnor uppges vara vanligt

förekommande. Våld i hemmet är kriminaliserat men lagförs sällan. Regeringen har offentligt uttalat sig mot våld mot kvinnor i hemmet.

Myndigheterna tillhandahåller preventivmedel och ger lika tillgång för män och kvinnor till behandling av sexuellt överförbara sjukdomar, inklusive hiv. Det är enligt eritreansk lag olagligt att utföra aborter. Undantag som stipuleras i Eritreas brottsbalk är om graviditet uppstått i samband med våldtäkt eller incest, om kvinnan är omyndig, dvs. under 18 år, eller om graviditeten riskerar kvinnans hälsa. Abort får endast utföras av legitimerad läkare och endast med kvinnans samtycke. Det finns inga uppgifter om i vilken utsträckning olagliga aborter är vanligt förekommande i landet.

Det finns lagar som kriminaliserar barnprostitution, barnpornografi och annat sexuellt utnyttjande av barn. Sexuellt våld mot barn anses inte vanligt förekommande. Regeringen sörjer i allmänhet väl för flyktingbarn. Så kallade gatubarn är relativt sällsynta. Minimåldern för militärtjänst är 18 år och rekryter som befanns vara yngre skickas hem. Enligt den eritreanska straffrätten är eritreanska barn straffmyndiga från tolv års ålder.

6.6 Fackliga rättigheter

Arbetslösheten i Eritrea är mycket hög men exakta siffror saknas. Närmare 80 procent av landets befolkning lever i självhushåll på landsbygden och påverkas väldigt negativt av den ständigt återkommande torkan. Landet har rika mineraltillgångar och flera utländska gruvbolag har börjat prospektera för brytning av guld, koppar och zink. Kriget mot Etiopien har lett till att landets ekonomi är körd i botten.

Även om fackliga fri- och rättigheter finns inskrivna i lag respekteras de inte i praktiken. Arbetsmarknadsdepartementet måste godkänna en fackförening och den processen är både byråkratisk och godtycklig. Polis, militär och vissa statstjänstemän tillåts inte att organisera sig fackligt. Eritrea har ratificerat sju av de åtta kärnkonventionerna, men de har inte ratificerat konventionen mot de värsta formerna av barnarbete och efterlevnaden av samtliga konventioner är mycket bristfällig.

6.7 Sveriges relation

Sverige bedriver för närvarande inget bilateralt utvecklingssamarbete med Eritrea. Sverige ger humanitärt stöd till regionen genom FN. Sverige bidrar även till EU:s gemensamma utvecklingssamarbete med Eritrea. Sverige bör som enskilt land, såväl som inom EU och FN, understödja en demokratisk utveckling, förstärka respekten för mänskliga rättigheter och medverka till uppkomsten av ett rättssamhälle i Eritrea. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Djibouti

Djibouti är det minsta landet på Afrikas horn och är beläget där Röda havet möter Adenviken. Landet hette tidigare Franska Somaliland och var Frankrikes sista koloni på kontinenten. Landet blev självständigt så sent som 1977 och är nu den fjärde internationellt erkända statsbildningen på Afrikas horn. Till ytan är det bara lite större än Värmland och befolkningen är på knappt en miljon invånare. Landet domineras av två

folkgrupper, i söder den somaliska klanen Issa och i norr Afar som också finns i Etiopien och Eritrea. Fyra år efter självständigheten blev landet en enpartistat med det av issafolket dominerade Folklig samling för framsteg (RPP) som enda tillåtna parti. Flerpartisystem återinfördes 1992 efter påtryckningar från Frankrike. Under 1990-talet ledde spänningar mellan folkgrupperna issa och afar till inbördeskrig men 1994 ingicks ett fredsavtal. Sedan 1999 styrs landet av president Ismail Omar Guelleh från RPP som fortsatt att vara det dominerande partiet även efter att flerpartisystemet införts.

Djibouti består till största delen av öken och saknar nästan helt naturtillgångar och odlingsbar mark. Landet är starkt beroende av bistånd. Inkomsterna från hamnen i huvudstaden, med samma namn som landet, är bland de viktigaste för landets ekonomi. Hamnen är ett nav för framför allt Etiopiens export. Från hamnen färdas de etiopiska varorna på en kinesiskfinansierad järnväg mellan hamnen i Djibouti och Etiopiens huvudstad Addis Abeba.

Det är inte bara handel och affärsverksamhet som lockas till Djibouti p.g.a. det strategiska läget. Ingen annanstans finns det så hög militär närvaro från andra länder som här. Frankrike, USA, Japan, Italien och Kina har nämligen militärbaser i landet. Detta bidrar inte bara till en ökad spänning mellan de militära stormakterna utan även till en militarisering av Afrikas horn och i förlängningen hela kontinenten. Den tidigare kolonialmakten Frankrike har fortfarande en omfattande militär närvaro med flera militärbaser, bl.a. en flygbas nära flygplatsen i huvudstaden samt en bas som tillhör främlingslegionen. På de franska baserna finns det även tyska och spanska trupper stationerade.

Under det internationella ”kriget mot terrorismen”, som inleddes efter terrordåden i USA 2001, ökade Djiboutis strategiska betydelse markant. USA upprättade 2002 en egen militärbas i Djibouti för att lättare nå länder på kontinenten som USA misstänkte var tillhåll för terrorgrupper. I september 2013 upprättades ytterligare en amerikansk bas, vid flygfältet Chabelley utanför Obock, dit man på Djiboutis begäran flyttade drönarverksamheten. Enligt en rapport från Amnesty International från 2009 var Djibouti ett av de länder där USA under kriget mot terrorismen hade hemliga fångelser där misstänkta terrorister utsattes för tortyr och andra övergrepp.

I augusti 2017 invigde kineserna sin första militärbas utomlands. Officiellt valde de Djibouti för att bekämpa pirater utanför grannlandet Somalias kust och stödja humanitära räddningsaktioner i Afrika, men militärbasen ligger även strategiskt för landets livsviktiga handel över Indiska oceanen, Röda havet och Suezkanalen. Olja från Mellanöstern och mineraler från Afrika skeppas till Kina via dessa farleder liksom handeln med alla tänkbara varor till och från de arabiska, afrikanska och europeiska marknaderna.

EU inledde 2008 militäroperationen Atalanta, med bas i Djibouti, för att skydda fartyg utanför Somalias kust från pirater. Sverige deltog i operationen under två perioder 2009 och 2010. År 2009 blev Djibouti bas för EU:s mission mot piratverksamhet (Eunavfor).

7.1 Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet

En stor del av makten är samlad hos president Guelleh personligen, och med auktoritära medel begränsas oppositionspartiernas möjligheter att verka i landet. Mötes- och föreningsfriheten är inskränkt och den inflytelserika säkerhetstjänsten trakasserar oppositionen. Enligt organisationen Transparency International förekommer korruption

i stor utsträckning i det djiboutiska samhället. I sitt index över korruption i världen 2019 placerade organisationen Djibouti bland de länder som tillhör den tredjedel där mest korruption förekommer.

Regeringen har upprepade gånger kritiserats för brott mot de mänskliga rättigheterna. Det förekommer att polis och militär agerar med brutalitet och att människor grips på godtyckliga grunder. Personer som kritiserar president Guelleh eller hans partilians UMP trakasseras rutinmässigt och riskerar att gripas. Förhållandena i de överfulla fängelserna är hårda. Tortyr är förbjudet men det har kommit rapporter om att fångar torterats och misshandlats. Dödsstraffet avskaffades 1995.

Trots att press- och yttrandefriheten garanteras i författningen har myndigheterna genomfört en rad ingripanden mot mediernas verksamhet. Exempelvis har tidningar fått sina utgivningstillstånd indragna, och regimkritiska journalister har fängslats eller trakasserats av myndigheterna. I dag är medieutbudet i Djibouti nästan helt kontrollerat av staten och används av regimen för propaganda. Det finns inga privatägda eller oberoende medier kvar i landet. Det fåtal oppositionella medier som finns verkar från utlandet samt via internet. I Reportrar utan gränsers index över pressfriheten i världen 2020 placerades Djibouti på 176:e plats av 180 länder, en försämring med nio placeringar jämfört med 2013. Bara Kina, Eritrea, Turkmenistan och Nordkorea rankas lägre.

7.2 Situationen för kvinnor

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF) publicerade rapporten Remote Warfare and Sexual Violence in Djibouti 2017. I rapporten beskrevs hur den höga närvaron av soldater och annan personal från privata militär- och säkerhetsföretag ökade förekomsten av sexköp och sexuell exploatering i landet. Prostitution är förbjuden men förekommer ändå, mycket beroende på de utländska militärbaserna. Djibouti är även ett land där många flyktingar från bl.a. grannländerna Eritrea och Somalia fastnar när de försöker ta sig till Mellanöstern. Risker för dem att utsättas för trafficking, slaveri och sexuellt våld i flyktinglägren är överhängande.

Kvinnorna har det i allmänhet bättre i Djibouti än i många av grannländerna, men könsdiskriminering förekommer inom exempelvis utbildningsväsende och arvsrätt. Kvinnor utsätts ofta för våld och nästan alla flickor könsstympas trots att det är förbjudet i lag. Tillgången till hälso- och sjukvård är mycket begränsad och många kvinnor dör i samband med förlösningar. Barnaga och barnarbete är förbjudet men är ändå vanligt förekommande.

Politiken är mansdominerad men en fjärdedel av platserna i nationalförsamlingen är reserverade för kvinnor. 2008 lagstodgade regeringen att kvinnor ska inneha minst 20 procent av chefsposterna inom den offentliga sektorn.

7.3 Fackliga rättigheter

Arbetslösheten i landet ligger mellan 40 och 50 procent och för ungdomar är arbetslösheten uppåt 80 procent. Trots att den djiboutiska regeringen tjänar flera hundra miljoner dollar årligen på att hyra ut mark till andra länders militärbaser lever majoriteten av befolkningen i fattigdom. Ungefär en femtedel av arbetskraften är fackligt organiserad men fackföreningsmedlemmar utsätts regelmässigt för kränkningar och trakasserier av

den djiboutiska statsapparaten. Trots att ILO-konventionerna om diskriminering i arbetslivet och mot barnarbete har godkänts är Djibouti en av de mest repressiva regimerna i Afrika. Världsfacket International Trade Union Confederation (ITUC) har vid flera tillfällen protesterat mot förföljelserna av fackligt aktiva. Även massarresteringar av strejkande järnvägsarbetare och hamnarbetare har förekommit.

7.4 Sveriges relation

Att värna de mänskliga rättigheterna och den demokratiska utvecklingen ska vara grunden för det svenska utvecklingssamarbetet med Djibouti. För Vänsterpartiet är det även viktigt att uppmärksamma vilka konsekvenser den höga utländska militära närvaron i landet får för militariseringen av den övriga kontinenten. Sverige bör därför som enskilt land, såväl som inom EU, verka för minskad militarisering av Afrikas horn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jonas Sjöstedt (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Maj Karlsson (V)

Jessica Wetterling (V)

Tony Haddou (V)

Karin Rågsjö (V)

Håkan Svenneling (V)